

מאור עינים

חידושי תורה על הפרשה

גליון מס' 15

וארא תשפ"ב

מהם, משא"כ במכת דבר שהבהמות היו שלהם, לא נגזר עליהם לקחת מהם את העורות שלהם, רק להמית את הבהמות, ואין זה נקרא שהרוויחו מכך.

(ט, כב) ויאמר ה' אל משה נטה-ידך על השמים ויהי ברד וכו'.

כתב רש"י, מדרש אגדה, הגביהו הקב"ה למשה למעלה מן השמים.

נראה הטעם שמכת ברד נעשה משמים ע"פ הגמ' בחגיגה (דף יב.), מאי שמים, א"ר יוסי בר חנינא ששם מים, במתניתא תנא אש ומים, מלמד שהביאו הקב"ה וטרפן זה בזה, ועשה מהן רקיע.

ומכת ברד גם היה אש ומים שירדו ביחד, ולכך נראה שזה הטעם שמכה זו נעשתה משמים, מפני שגם שמים זה מאש ומים.

פניני המאור

הגמ' במגילה (דף יז:), ומה ראו לומר רפואה [ברכת רפאנו בשמו"ע] בשמינית [בברכה השמינית], אמר רבי אחא מתוך שניתנה [ברית] מילה בשמינית שצריכה רפואה, לפיכך קבעוה בשמינית.

לפ"ז נ"ל שזה הטעם שברכת רפאנו מסיימת בברכת, 'רופא חולי עמו ישךאל', ישראל דווקא, שהרי הברכה ניתנה לרפואת המילה ביום השמיני, וזה שייך רק לעם ישראל.

(ז, ט) כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת, ואמרת אל-אהרן קח את-מטך והשלך לפני-פרעה יהי לתנין.

כתב רש"י, לתנין, נחש.

צ"ב מדוע לעיל אצל משה כתוב 'וַיְהִי לְנֹחַשׁ', וכאן ובפסוקים אחרים כתוב 'תַּנִּין'?

ונ"ל ע"פ החזקוני, לפי שהיה פרעה מתגאה בעיניו וקורא לו תנין כמה דאת אמר (יחזקאל כט, ג), 'הַתַּנִּים הַגְּדֹלִים', אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לו לפרעה, מה מטה זה נעשה תנין ובולע מטות וסופו לחזור ולהיות עץ יבש, אף אתה בולע שנים עשר מטות שבטי ישראל וסופך להיות כעץ יבש ומת.

ולכך י"ל שהפסוק מדגיש אצל פרעה שהיה לתנין, שבזה הוא התגאה, וסופו להיות כעץ יבש וימות.

עוד נ"ל, אצל משה רבינו כתוב 'נֹחַשׁ' דווקא, ששם הקב"ה רמז לו על ידי הנחש מה שדיבר לשון הרע על עם ישראל, שתפס אומנותו של נחש, כמבואר ברש"י שם.

(ח, כז) ויעש ה' כדבר משה ויסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו, לא נשאר אחד.

ברש"י, ויסר הערוב, ולא מתו כמו שמתו הצפרדעים, שאם מתו, יהיה להם הנאה בעורותם.

שמעתי להקשות, מה שונה מכת דבר ששם לא מוזכר שנעלמו הבהמות המתות שלא יהנו מהעורות שלהם?

ונראה לתרץ, שבמכת ערוב, החיות באו מבחוץ, וא"כ לא היה כלל מגיע להם שיהנו